

GEORGE PETER BITHOS

**SFÂNTUL METODIE
AL CONSTANTINOPOLULUI**
STUDIU ASUPRA VIETII ȘI SCRIERILOR SALE

Traducere din limba engleză
ADELA LUNGU ȘI DRAGOȘ DÂSCĂ

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2015

CUPRINS

Introducere	9
-------------------	---

I

Viața și vremurile

1. Izvoarele	15
2. Începutul iconoclasmului creștin	16
3. Iconoclasmul: prima fază	20
4. Mentalitatea bizantină în secolul al VIII-lea	22
5. Protagoniștii intră în scenă	22
6. Între furtuni	36
7. Domnia împăratului Nichifor	39
8. Leon V și renașterea iconoclasmului	42
9. Combatanții devin aliați	43
10. Război civil din nou	47
11. Ultimul atac al iconoclasmului	48
12. Ultima suflare a iconoclasmului	50
13. Viața Sfântului Metodie	51
14. Metodie Mărturisitorul	57

II

Biruința Ortodoxiei

1. Sinodul alegerii patriarhale și prima Duminică a Ortodoxiei	72
2. Sărbătorirea triumfului Ortodoxiei	74

3. <i>Sinodiconul</i>	79
4. Cuvânt despre Sfintele Icoane (<i>Λόγος περι τῶν Ἁγίων Εἰκόνων</i>)	83
5. Expunere despre Sfintele Icoane (<i>Ἐκθεσις περι τῶν Ἁγίων Εἰκόνων</i>)	90
6. Canonul Duminicii Ortodoxiei	104
7. <i>Sinodiconul</i> triumfului Ortodoxiei	109
Proclamarea credinței ortodoxe	115

III

Consecințele restaurării cultului icoanelor

1. După triumf	125
2. Furtuna de critici	138
3. Metodie și studii	139
4. Schisma studită	141
5. Fragmentele	151

IV

Dezvoltarea și influențele ecleziologiei metodiene

1. Introducere în ecleziologie	163
2. Patriarhul Gherman	166
3. Tarasie și Niceea	172
4. Patriarhul Nichifor și Teodor Studitul în fața celei de-a doua faze a iconoclasmului	178
5. Sinergia dintre <i>Παράδοσις</i> și <i>Παρακαταθήκη</i>	193

V

Scrierile Sfântului Metodie

1. Introducere	201
2. Scrieri polemice	205

3. Scrieri împotriva conducerii studite	206
4. Scrierile canonice	207
5. Scrieri hagiografice	209
6. Poezie și scrieri liturgice	258
7. Lucrări nepublicate	279
Concluzii. Moștenirea metodiană	288
Bibliografie	291
Anexe	307
Indice de referințe scripturistice	315
Indice de nume	318

Introducere

Metodie I – monah, om de cultură, mărturisitor al credinței și patriarh al Constantinopolului (843-847) – este o figură învăluită în norii timpului și în mireasmă de tămâie. În centrul unei controverse care a durat mai bine de o sută cincizeci de ani s-a aflat icoana care astăzi a devenit sinonimă cu creștinismul ortodox. Iconoclasmul, criza din secolele VIII și IX care a dominat Bizanțul, a afectat nu doar istoria Imperiului de Răsărit, ci și pe cea a întregii Biserici Creștine. Această erezie a fost mediul în care au apărut în prim-plan personalitatea și calitățile Patriarhului Metodie.

Această carte urmărește nu doar subiectul „Metodie, personajul istoric”, ci și „Metodie, păstor al Bisericii”. Vom arăta că el a dovedit o hotărâre aprigă de a nimici amenințarea ereziei iconoclasmului și că și-a intuit propriul loc în Tradiția Bisericii.

Personalitatea lui Metodie va fi analizată în lumina cuvintelor contemporanilor săi, a lucrărilor sale, care includ scrieri hagiografice, epistole, scrieri polemice și liturgice și cronici istorice. Relațiile complexe și încleștările pentru putere aferente dintre diverșii participanți la soluționarea controversei iconoclaste vor avea un rol important în acest studiu. Limitarea discuției la importanța soluționării încleștării va ajuta la înțelegerea teologiei și practicilor de astăzi din Biserica Ortodoxă. În plus, va fi examinată divergența de înțelegere dintre ramurile Apuseană și Răsăriteană ale Creștinismului, această divergență fiind un rezultat al iconoclasmului. Vor fi propuse trei întrebări și răspunsurile lor. Prima, cine avea dreptul

legitim de a purta cununa biruinței asupra iconoclasmului? A doua, care au fost principiile și motivele care au călăuzit faptele lui Metodie? Și ultima, care este moștenirea lăsată de viața Patriarhului Metodie I al Constantinopolului?

Mai sus, expresia „învăluit în norii timpului” a fost întrebuințată pentru a-l descrie pe Patriarhul Metodie I al Constantinopolului. Este aceasta o caracterizare exactă? Răspunsul este și da, și nu. Biserica îl prăznuiește ca sfânt în ziua mutării sale la Domnul, 14 iunie, și îl slăvește prin aceste cuvinte de la Vecernia Praznicului său:

Astăzi, Biserica lui Dumnezeu se înveșmântează pentru praznic și cu bucurie cântă: «Frumusețea mea strălucește mai luminos decât oricare cetate: iată, comoara ierarhilor, slăvitul Metodie s-a suit la ceruri!». Veniți, iubitorilor de praznic, voi, toți dreptcredincioșii creștini, adunați-vă la un loc! Să ne apropiem de belșugul vindecărilor ce izvorăște din sfintele moaște și să-L rugăm pe Hristos să izbăvească lumea de toată erezia!¹.

Acest fragment provine dintr-un panegiric sau este expresia unui sentiment care se merită analizat mai amănunțit? Din cântarea de mai sus se poate înțelege faptul că Biserica se bucură fiindcă ortodoxia sa sobornicească a fost eliberată de erezie prin activitatea lui Metodie. În plus, Metodie este, de asemenea, amintit de numeroase texte liturgice, pe care fie le-a compus, fie le-a compilat sub supravegherea sa. Oarecum ironic, Biserica îl cinstește în puține icoane, cu toate că a jucat un rol atât de important în rezolvarea crizei iconoclaste. Se poate spune, fără riscul de a ne contrazice, că negura istoriei încă îl învăluie pe Metodie. Care este punctul de plecare al unei călătorii de a afla cum putem înțelege mai bine viața și nevoințele unui personaj istoric care a trăit cu atât de mult timp

¹ *MHNAIA* – Liturgical Book of the Months, (1995) (Sophia Press), Newton Centre, MA, p. 47.

în urmă? Părintele George Florovsky ne vorbește astfel despre sarcina care ne stă înaintea:

Trecutul nu poate decât să fie „reconstruit”. Este aceasta o sarcină posibilă? Și cum poate fi îndeplinită? De fapt, nici un istoric nu începe cu trecutul. Punctul său de plecare este întotdeauna în prezent, de care aparține el însuși. El privește înapoi. Punctul său de plecare îl reprezintă „izvoarele” sale, izvoarele primare. Bazându-se pe ele și pe autoritatea lor, el precede la „recuperarea” trecutului. Procedura sa depinde de natura și caracterul informației sale, al izvoarelor sale².

Trebuie să se recunoască faptul că puține materiale directe iconoclaste au mai supraviețuit din dezbaterile asupra icoanelor. Aceasta a fost o dispută care a implicat o gravă erezie creștină. Din nefericire, mare parte din literatura iconoclastă nu este disponibilă. Acest lucru nu este greu de înțeles dacă citim cel de-al nouălea canon al Sinodului VII Ecumenic, Niceea II. El statuează că toate cărțile și materialele iconoclaste ar trebui să fie predate patriarhului Constantinopolului pentru a fi distruse. Pedepsele pentru încălcarea acestui canon erau depunerea în cazul clericilor sau anatema în cazul monahilor și mirenilor³. Prin urmare, punctele de vedere ale oponentilor față de întrebarea imaginilor trebuie să fie „reconstruite” conform cuvintelor Părintelui Florovsky. Starea lor de spirit trebuie să fie „recuperată” din argumentele iconodulilor. Un obstacol adițional la o analiză istorică detaliată a impactului lui Metodie este termenul scurt în timpul căruia a ocupat tronul patriarhal, 843-847 d.Hr. În ciuda acestei scurte durate, se va demonstra că acești patru

² Florovsky, G. (1974), *Christianity and Culture, The Collected Works of Fr. Georges Florovsky* (Norland Publishing Co.), Belmont, MA, p. 36.

³ Percival, H.R. (ed.) (1956), *A Select Library of the Nicene and Post-Nicene Fathers of the Christian Church. The Seven Ecumenical Councils of the Undivided Church* (Eerdmans Publishing), Oxford/New York/Grand Rapids, vol. 14, p. 561.

ani nu au fost doar foarte litigioși, ci și dramatici; prin urmare, multe din surse reflectă partizanatele și judecățile preconcepute ale părților aflate în dispută. Chiar dacă scrierile care au supraviețuit din această perioadă sunt fragmentare, Metodie s-a dovedit a fi un factor central al rezolvării crizei icoanelor și în căutarea ulterioară pentru stabilitate în sânul Bisericii. Prin urmare, scopul acestui studiu este de a separa, pe cât de mult posibil, adevărul de retorică și de a dezvălui cât mai mult despre personalitatea și rațiunile care au dictat acțiunile acestui om al Bisericii din secolul al IX-lea.

Duminica Ortodoxiei, prăznuită în prima Duminică din Postul Mare, este un exemplu excelent al statutului ambiguu pe care îl are Patriarhul Metodie. Astăzi, în cadrul acestei proclamări festive a credinței, el nu reprezintă decât o figură dintr-o icoană. În majoritatea cazurilor, el nu este recunoscut de comunitatea credincioșilor a căror ortodoxie este, neîndoiește, una din moștenirile sale. Mulți poate că îi cunosc numele, dar dincolo de aceasta există puțină înțelegere a contribuției importante pe care a adus-o pentru sfârșitul iconoclasmului. Cât de diferită ar fi fost astăzi Ortodoxia dacă apărătorii teologiei iconodule, Sfinții Ioan Damaschin, Teodor Studitul, Sfinții Patriarhi Gherman, Tarasie, Nichifor și Metodie, s-ar fi plecat sub presiunea împăraților și nu ar fi luptat pentru credința lor? Cum ar fi fost modificată moștenirea artistică pe care Bizanțul ar fi lăsat-o lumii? Ce dogme teologice ar fi conținut învățăturile creștine dacă acești stâlpi ai Ortodoxiei nu ar fi biruit? Aceste întrebări sunt deosebit de provocatoare. Desigur, unele din aceste întrebări nu-și vor afla niciodată răspunsul. Nu pot fi examinate decât evenimentele reale și personalitățile complexe implicate. Interacțiunea dintre fapte, reacția personajelor dramei, motivațiile lor și judecata istoriei sunt toate chestiuni care pot fi investigate, analizate și evaluate în lumina cercetării moderne.

Subiectele iconoclasmul, istoria sa și impactul Patriarhului Metodie vor fi abordate folosind izvoare și date oferite

de istoricii contemporani cu Patriarhul sau posteriori acestuia. Rezultatul ar trebui să fie o apreciere mult mai profundă a rolului și contribuției Patriarhului Metodie și a apropiaților săi iconoduli. Printr-o astfel de abordare, norii veacurilor vor fi risipiți. Prin cercetarea propriilor scrieri, decrete și a corespondenței, omul Metodie va fi dezvăluit. Vom cunoaște un om cu principii, convingeri, curaj și cu simțul propriului loc în Tradiția Bisericii. Sperăm că prin studiul nostru vor străluci recunoașterea înfăptuirilor vieții sale și moștenirea sa pentru credința ortodoxă din zilele noastre.

Se pare că onoarea generalului Leon, odată ajuns împărat, era ceva diferit de propriul cuvânt dat⁸⁹.

În afară de aceasta, ca militar, Leon era un om pragmatic. A observat că în timpul împăraților iconoclaști au fost mai multe victorii în războaie, o expansiune economică bună și ceva chiar și mai atrăgător, o lungă domnie pentru casa imperială⁹⁰. Leon admira deosebit de mult realizările împăraților Leon III și Constantin V. Aceste „dovezi” l-au dus inevitabil pe Leon la o singură concluzie. Dumnezeu nu era mulțumit în privința întrebuițării icoanelor; prin urmare, nemulțumirea Sa a fost cauza principală pentru toate regresele imperiului. Leon era convins că sprijinitorii imaginilor aveau concepții eronate, iar datoria sa ca împărat era să îndrepte imperiul pe calea cea dreaptă. Ca împărat-soldat, Leon dorea să reînsoflească puterea și prestigiul tronului său, iar în acest proces, restaurarea iconoclasmului pe modelul isaurian reprezenta, în mai multe sensuri, următorul pas logic⁹¹.

9. Combatanții devin aliați

Se spune că politica creează prietenii ciudate, dar acestea se pot naște și din convingere. Atunci când Leon a început să denunțe practica închinării la icoane, patriarhul și Teodor Studitul, odinioară rivali personali și critici înverșunați unul față de celălalt, s-au unit pentru a înfrunța această amenințare comună la pacea Bisericii. În afară de împotrivirea sa față de folosirea imaginilor, Leon împărtășea concepția, ca și alți împărați înaintea lui, că Biserica ar trebui, în toate lucrurile,

⁸⁹ Turner, D. (1990), „The Origins and Accession of Leon V (813-820)”, *JÖB*, vol. 40, pp. 172-203, p. 200. Acest articol este o privire de ansamblu excelentă asupra ascensiunii lui Leon V.

⁹⁰ Ignatie Diaconul, *The Life of Patriarch Nicephoros I of Constantinople in Byzantine Defenders of Images – Eight Saints’ Lives in English Translation*, p. 75.

⁹¹ Turner, „The Origins and Accession of Leo V (813-820)”, p. 201. Vezi, de asemenea, notele 143 și 144 (aceeași pagină).

să fie obedientă voinței împăratului⁹². Atât patriarhul, cât și monahii studiiți conduși de Teodor au fost scandalizați de această opinie. Lăsând la o parte neînțelegerile din trecut cu patriarhul și consecvent cu personalitatea sa, Teodor nu s-a rușinat să-și exprime opiniile. El este citat sprijinindu-l pe Nichifor la sfârșitul dialogului lung dintre Leon și patriarh. Monahul, făcându-se ecoul cuvintelor lui Ioan Damaschin, a afirmat că împăratul nu avea nici un rol în păstoria Bisericii. Drept răspuns, Teodor i-a spus împăratului că lui i s-a dat responsabilitatea Statului și doar episcopii erau responsabili pentru Biserică⁹³.

Împăratul s-a înconjurat de apropiați și sfetnici iconoclaști, mulți dintre aceștia fiind de origine armeană. Unul dintre ei era chiar Ioan Grămăticul⁹⁴. Leon și-a întărit sprijinul în rândul clerului de jos, episcopilor și monahilor. Aceștia erau oameni care puteau fi ușor cumpărați, sau care căutau să intre în grațiile împăratului. Concepțiile lui Leon erau convingătoare pentru unii, pe alții i-a mituit sau momit oferindu-le posturi de conducere în Biserică. În epistolele sau scrierile lor, atât Nichifor, cât și Teodor au formulat toate aceste acuzații⁹⁵.

Tensiunea a crescut în mod constant între împărat și iconoduli în intervalul dintre Bobotează și Paștele anului 815. Leon a căutat în mod fățiș să ajungă la un compromis. S-a oferit să recunoască valoarea imaginilor ca „instrumente de învățare sau ajutoare văzute” pentru cei neînvățați, dar a adăugat că toate imaginile trebuie să fie așezate la înălțime în biserici. Această așezare ar elimina închinarea la materialul icoanei⁹⁶.

⁹² Ignatie Diaconul, *The Life of Patriarch Nicephoros I of Constantinople in Byzantine Defenders of Images – Eight Saints’ Lives in English Translation*, pp. 101-102.

⁹³ Alexander, *Patriarch Nicephorus I...*, pp. 130-132, traducere de Alexander din *Vita Nicetae*, vezi p. 130, nota 2 și p. 132, nota 1.

⁹⁴ *Ibidem*, p. 127; vezi, de asemenea, nota f, p. 235.

⁹⁵ Fatouros (ed.), *Theodori Studitae Epistulae*, vol. II, Epistola 112 către Eftimie al Sardelor.

⁹⁶ Bekker, I. (ed.) (1838), „Scriptor Incertus de Leone Armeno”, Paris, col. 1023c.

Atât Nichifor, cât și Teodor au respins această propunere, dându-și seama că nu este decât primul pas dintr-un plan de a interzice cu totul imaginile. Sfidarea lor l-a înfuriat pe împărat. A cerut demisia lui Nichifor. Acesta a refuzat să plece, subliniind că el susținea ortodoxia, hotărârile unui Sinod Ecumenic (Niceea II) și că nu putea să fie „judecat decât de egalii săi”, ceilalți patriarhi din Pentarhie. Nichifor a răspuns mai degrabă elocvent la cererea împăratului, spunând că nu avea de gând să demisioneze din funcția sa. A spus că nu se va împotrivi dacă trupele împăratului îl vor forța să plece din cauza ortodoxiei sale⁹⁷.

Leon I-a depus și exilat pe patriarh, ca de altfel și pe Teodor și pe adepții săi. Chiar în timpul surghiunului, acești bărbați ortodocși au redactat cele mai importante scrieri ale lor. De asemenea, s-au împăcat unul cu altul. Dovada literară și iconică a acestei împăcări se poate vedea în Fig. 1 – Anexe. „Teodor a consimțit chiar să-l socotească pe Tarasie în rândul Părinților”⁹⁸. Dezicerea lui Teodor de condamnarea de către Leon a lui Tarasie și Nichifor va influența evenimentele viitoare în relațiile dintre Patriarhul Metodie și urmașii lui Teodor, Studiiții.

Pentru mulți cercetători, această fază a controversei asupra icoanelor a fost, din punct de vedere teologic, o palidă reflecție a fazei întâi, mai degrabă lipsită de intensitate și fără originalitate⁹⁹. Alții susțin cu tărie punctul de vedere opus¹⁰⁰. Miezul acestei faze a iconoclasmului a fost în principal disputa despre persoana care deține autoritate asupra treburilor Biserică-Stat. Acest concept al autorității era o pânză de păianjen încâlcită și a devenit, așa cum se va vedea, o chestiune

⁹⁷ Alexander, *Patriarch Nicephorus I...*, p. 133. Alexander citează *Vita Nicetae*, col. xxx b, citată în Grumel, *Regestes no. 399*.

⁹⁸ O'Connell, *The Ecclesiology of St. Nicephorus I (758-828) Patriarch of Constantinople – Pentarchy and Primacy*, pp. 50-51.

⁹⁹ Ostrogorsky, *History of the Byzantine State*, pp. 202-203.

¹⁰⁰ Alexander, P.J. (1953), „The Iconoclastic Council...”, *DOP*, vol. 7, pp. 37-65.

cu trei laturi. Patriarhul și clerul secular, interesele monahale și cele imperiale se vor ciocni în mod repetat în privința puterii din Biserică. Aceste confruntări au fost cauza principală pentru antagonisme și dispute neîncetate în viitor, mai ales în timpul păstoririi lui Metodie.

Leon a ales un nou patriarh, care trebuia să fie mai rezonabil. În Duminica Paștelui din anul 815, a fost întronizat patriarhul iconoclast Teodot (Melissenos Cassiteras). El avea recomandări politice excelente, prin aceea că era înrudit cu familia lui Constantin V și era bine cunoscut lui Leon, fiindcă fusese membru în suita curții sale. De îndată a fost convocat un sinod care să respingă Niceea II și să restabilească „legitimitatea” Sinodului din 754 (Hiereia – Vlaherne). Teodot a prezidat această adunare, numită Sinodul de la Sfânta Sofia (815), iar Ioan Grămăticul a condus discuțiile. Acest sinod a fost pe de-o parte lipsit de o gândire inovatoare, iar pe de altă parte s-a sprijinit numai pe sinoadele iconoclaste anterioare drept mărturie. Referințe patristice discreditate și repetate în trecut abundă în discuțiile acestui sinod. Diferiți cercetători ne oferă relatări ale discuțiilor din sinod luate din cartea Sfântului Nichifor *Respingerea și nimicirea* (Ἐλεγχος καὶ Ανατροπή) *Horos*-ului Sinodului din 815, scrisă în exil, în jurul anului 820¹⁰¹. În acest timp, s-a produs un exod general al iconodulilor din Constantinopol, iar printre fugari se afla și tânărul Metodie. Aceasta se va fi întâmplat în timpul pontificatului fie al papei Leon III, fie al papei Ștefan III.

În ciuda opoziției unite a patriarhului și monahului, împăratul Leon și aliații săi și-au păstrat linia de acțiune. S-a sugerat că acțiunile lui Leon au creat o altă fisură între Roma și Constantinopol. Roma nu putea fi de acord cu depunerea

¹⁰¹ Featherstone, J. (1984), „The Refutation of the Council of 815 by Nicephorus”, teză de doctorat, Harvard. Alexander, *Patriarch Nicephorus...*, vezi anexele pentru un rezumat; Travis, J. (1984), *In Defence of the Faith – the Theology of Patriarch Nikephoros of Constantinople* (Hellenic College Press), Brookline, MA, vezi introducere și rezumat; O’Connell, *The Ecclesiology of Saint Nicephorus I*.

lui Nichifor și cu sprijinirea intereselor imperiale¹⁰². De aceea, întreaga acțiune era lipsită de legitimitate și era menită să se stingă de la sine. Leon nu va mai apuca să vadă dezno-dământul fiindcă a fost ucis în timpul Liturghiei de Crăciun, în Sfânta Sofia, în anul 820¹⁰³.

10. Război civil din nou

Mihail II a urcat pe tron după asasinarea lui Leon și pentru următorii trei ani a purtat un război civil pentru tron cu Toma Slavul. În 821, a murit patriarhul Teodot. Mihail l-a numit pe Antonie Kasimaata pentru a prelua tronul patriarhal. Antonie jucase deja un rol decisiv în prezidarea Sinodului de la Sfânta Sofia. După înfrângerea lui Toma, Mihail, care era un om cumpătat în viața personală, s-a confruntat cu atacuri constante din afara imperiului; drept urmare, nu a făcut prea multe lucruri care să agite opinia publică. I-a invitat înapoi în oraș și pe patriarhul exilat și pe monahi. În mare parte, în timpul domniei sale, iconofiliile nu au fost persecutați sau abuzați. Excepția a fost atitudinea lui Mihail față de Metodie. Împăratul l-a acuzat pe Metodie de infracțiuni politice, în special de faptul că a fost autorul unui manifest anti-împărat. Din acest motiv, Mihail l-a întemnițat și schingiuit cu cruzime pe Metodie. În afară de marile pierderi teritoriale suferite în timpul domniei lui Mihail, Bizanțul a pierdut doi mari stâlpi ai ortodoxiei. Patriarhul Nichifor și Teodor Studitul, apărători curajoși și campioni ai Bisericii, au murit amândoi cu puțin înainte de Mihail II. Împăratul a murit în 829, lăsându-și tronul fiului adolescent și co-împărat Teofil.

¹⁰² Hussey, *The Orthodox Church in the Byzantine Empire*, pp. 58-60.

¹⁰³ Mango, C. (1975), „Historical Introduction to Iconoclasm”, în *Iconoclasm – Papers given at the Ninth Spring Symposium of Byzantine Studies*, ed. A. Bryer și J. Herrin (University of Birmingham Press), Birmingham, p. 5.

11. Ultimul atac al iconoclasmului

Teofil a fost crescut și educat în Constantinopol. Precum Constantin V înaintea sa. El avea o minte ascuțită și arăta entuziasm pentru știință. Învățătorul său, Ioan Grămăticul, era un iconoclast fervent, care a transmis elevului său nu doar dragostea de cultură, ci, de asemenea, râvna sa puternică iconoclastă. Vorbind de creșterea lui Teofil, Teofan Continuatorul ne informează că Ioan Grămăticul l-a modelat pe tânărul împărat, făcând din el un iconoclast devotat, un iubitor de știință, învățat și încrezător în sine¹⁰⁴.

Se consemnează că tânărul împărat admira foarte mult cultura, arta și știința arabă. Un set interesant de circumstanțe au caracterizat paralelele dintre Teofil și o parte dintre predecesorii săi. El și Constantin V au beneficiat amândoi de o educație avansată și au fost amândoi iconoclaști devotați. Teofil și Leon IV s-au căsătorit amândoi cu femei frumoase, înțelepte și iconodule. Atât Teofil, cât și Constantin VI au suferit pierderea unui copil. Moartea accidentală a lui Constantin, tânărul fiu al lui Teofil, care s-a înecat într-o cisternă din palat în 830 sau 831, a fost considerată un semn rău pentru casa imperială și imperiu¹⁰⁵. După mai multe înfrângeri în fața armatelor musulmane în arealul geografic al Mării Mediterane și al Mării Egee, cea mai umilitoare pierdere a fost cucerirea cetății Amoreea de arabi, aceasta fiind orașul natal al dinastiei imperiale și un centru de o deosebită importanță strategică. Din punct de vedere militar, Amoreea a putut fi recucerită la scurt timp, dar efectul psihologic a avut un mare impact asupra populației capitalei¹⁰⁶.

¹⁰⁴ Treadgold, *The Byzantine Revival (780-842)*, p. 232. Sursa principală: Bekker, I. (ed.) (1838), *Chronographia Theophanes Continuatus* (Weberi), Bonae, coll. 107-109.

¹⁰⁵ Bekker, *Chronographia Theophanes Continuatus*, col. 101d.

¹⁰⁶ Hagiografia contemporană, chiar și cea atribuită lui Metodie, îi slăvește pe cei 42 de Mucenici din Amoreea, legând triumful lor asupra